Lausunto

26.10.2021

Eduskunta
Ympäristövaliokunta

Lausuntopyyntö 6.10.2021

Aihe:

U 48/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi.

Tietoa RAKLI ry:stä

RAKLI kokoaa yhteen kiinteistöalan ja rakennuttamisen vastuulliset julkisen ja yksityisen sektorin ammattimaiset toimijat, jotka kattavat asuntojen, toimitilojen ja infrastruktuurin omistajat, rakennuttajat ja käyttäjät sekä näiden ammattimaiset edustajat. RAKLI jäsenineen varmistaa, että Suomessa on tilaa hyvälle elämälle. RAKLIn jäsenorganisaatioiden omistuksessa on noin 100 miljoonan neliön kiinteistökanta Suomessa ja RAKLIn jäsenet investoivat vuosittain 5–10 miljardia suomalaiseen rakennettuun ympäristöön.

LAUSUNTO

RAKLI kiittää mahdollisuudesta lausua käsiteltävään asiaan.

RAKLI jäsenorganisaatiot, ammattimaiset kiinteistönomistajat ja rakennuttajat ovat sekä energiatehokkuuden että ilmastonmuutoksen torjunnan edelläkävijöitä kiinteistö- ja rakennusalalla. RAKLI toteutti vuonna 2020 oman vähähiilisyyden tiekarttansa osana hallitusohjelmaan pohjautuvaa tiekartat-hanketta. RAKLIn jäsenorganisaatiot toteuttavat tiekartassa esitettyjä toimenpiteitä osana omia vastuullisuuden konkreettisia tekojaan.

RAKLI pitää valtioneuvoston kirjelmää komission ehdotuksesta energiatehokkuusdirektiivistä kattavana. ja luvun 9 kannanotossa oikeita asioita esille nostavana. Haluamme kuitenkin tuoda alla esille joitain tarkennuksia ja lisäyksiä kirjelmässä esitettyihin näkemyksiin.

Komission ehdotus uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi on osa 14.7.2021 annettua EU:n 55-valmiuspakettia. Komissio esitteli paketin heinäkuussa keinoina, joilla EU:n vuodelle 2030 asetetut ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa ja siksi myös uudelleen laadittua energiatehokkuusdirektiivin ehdotusta täytyy arvioida suhteessa muihin paketissa esitettyihin toimenpiteisiin. Ehdotus energiatehokkuusdirektiivin (EED) luonnokseksi osana muuta valmiuspakettia sisältää yksityiskohtaisia, virheellisiin lähtöoletuksiin pohjautuvia, keskenään ristiriitaisia ja kustannustehottomia velvoitteita, joita myös valtioneuvoston kirjelmä energiatehokkuusdirektiivin uusimisesta nostaa esille. Tämä on EU:n ilmastopaketin ylei-

RAKLI ry
+358 9 4767 5711
Annankatu 24
00100 Helsinki, Finland
rakli@rakli.fi
www.rakli.fi
y–tunnus 1070296–2

nen ongelma. Päästökauppa on tehokas tapa päästöjen vähentämiseen ja kohdentamiseen kustannustehokkaasti, mutta siihen ei paketissa luoteta täysin, vaan tuodaan lisäksi päällekkäisiä, yksityiskohtaisia ja kokonaisuuden kannalta ristiriitaisia vaatimuksia taakanjakosektorille mm. käsittelyssä olevan energiatehokkuusdirektiivin ehdotuksen kautta.

EU:n tulisi keskittyä EU-laajuisten päästövähennystavoitteiden asettamiseen ja jäsenvaltioiden energia- ja ilmastotyön tukemiseen. Sen tulisi jättää keinojen valinta ja käytännön toteutus jäsenvaltioille teknologianeutraalilla ja kansalliset vahvuudet huomioon ottavalla tavalla. Lisäksi EU:n rooliin sopii valvoa asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja edellyttää riittävää ja kattavaa raportointia kansallisten keinojen edistymisestä.

RAKLI kannattaa kunnianhimoisia energia- ja ilmastotoimenpiteitä, jotka tukevat EU:n hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista vuoteen 2050 mennessä oikeudenmukaisella, innovaatioita edistävällä, kilpailukykyisellä ja kustannustehokkaalla tavalla. Näemme että kustannustehokkuus toimenpiteissä on tärkeää erityisesti resurssien riittävyyden, kaikkien toimenpiteiden kansalaishyväksynnän sekä toimenpiteistä aiheutuvien sosiaalipolitiikan tarpeiden kannalta. Nyt ja lähitulevaisuudessa Suomen kiinteistökantaan ja rakennushankkeisiin kohdistuu lukuisia toimintaympäristön muutoksesta johtuvia muutostarpeita. Säädösympäristön kautta kustannustehottomasti pakotettu resurssien kohdistus vie mahdollisuuksia vaikuttavimmilta toimenpiteiltä. Yksityiskohtaiset koko EU:n laajuiset rakennuksia ja energiajärjestelmää koskevat keinot taas johtavat helposti innovaatiolukkoihin suurien paikallisten eroavaisuuksien johdosta. RAKLI pitää siksi hyvänä, että valtioneuvoston kirjelmässä on mainittu energiatehokkuusvelvoitteiden asettamisessa paikallisten erityispiirteiden huomioon ottaminen. Tämä on erityisen tärkeää vähähiilisyyteen kohdistuvien innovaatiopanosten kannalta.

EU:n ilmastopaketissa on keskenään ristiriitaisia vaatimuksia. Paketilla tavoitellaan päästöjen vähentämistä, mutta silti muun muassa nyt käsiteltävän energiatehokkuusdirektiivin ehdotuksessa on menty hyvin yksityiskohtaisiin keinoihin kuten kaikkia julkisesti omistettuja kiinteistöjä koskevaan 3 prosentin vuosittaiseen saneerausvelvoitteeseen siten että saneerauskohteissa saavutetaan lähes nollaenergiataso. Kun kyseinen saneerausvelvoite ei ota huomioon kiinteistökannan pitkäjänteistä kehittämistä tarpeiden mukaan, niin velvoite johtaa helposti ensinnäkin täydelliseen kustannustehottomuuteen päästövähennystoimien kohdistamisessa ja toiseksi rakentamisen päästöjen lisääntymiseen. Valtioneuvoston kirjelmässä on hyvin huomioitu, minkä suuruisia kustannuksia velvoitteesta julkiselle sektorille seuraisi. Lisänä olisi kuitenkin myös korjausrakentamisen markkinoiden paikallinen ylikuumeneminen ja siten selkeitä vaikutuksia myös yksityisen sektorin korjausrakentamisen puolelle. RAKLI on samaa mieltä siitä, että kiinteistöjen saneeraustoimintaa tulee lisätä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, mutta se tulee ehdottomasti tehdä ottamalla huomioon kiinteistöjen tulevaisuuden käyttötarpeet. Ei yleisenä velvoitteena, joka ei huomioi kiinteistöjen erilaisia lähtökohtia ja tulevaisuuden tarpeita. RAKLI pitää hyvänä, että valtioneuvoston kirjelmässä on huomioitu myös lisäraportointi ja tiedonhallinta tarpeet, jotka yksityiskohtaisista kiinteistökantaan kohdistuvista saneerausvaatimuksista seuraisivat.

Päästöoikeuden hinnan nousu kirittää teollisuutta innovoimaan ja investoimaan mahdollisimman kustannustehokkaaseen ja vähäpäästöiseen teknologiaan. RAKLI näkemyksen mukaan säädösympäristön tehtävänä olisi asettaa päästövähennystavoitteet, luoda päästöille markkinamekanismi sekä edellytykset investoinneille – ei päättää teknologisista ratkaisuista. Komission ehdotuksessa korostuu nyt liikaa

RAKLI
Tilaa elämälle

Lausunto

26.10.2021

”energiatehokkuus ensin” – periaate, vaikka ilmastotavoitteet saavutetaan useissa tapauksissa prosesseja sähköistämällä eli energiankäytön painottumisella sähkön käytön puolelle sekä vastaavasti lisäämällä uusiutuvan energian tuotantoa. Puhtaiden sähköistymiseen ja muun muassa vetytalouteen perustuvien ratkaisujen yleistyessä olisi tavoitteiden saavuttamisessa ehdottomasti parempi korostaa vähähiilisyyttä ja mittarina päästöjä. On siksi hyvä, että valtioneuvoston kirjelmän johtopäätöksissä on todettu ”..energian kokonaiskulutus- ja loppukäyttötavoite ei saa vaarantaa hiilineutraalisuustavoitetta.” Ristiriita ”energiatehokkuus ensin”- periaatteen ja epärealististen loppuenergiankäytön vähentämistavoitteiden sekä puhtaan energian tarpeiden välillä tulisi kuitenkin kirjelmässä tuoda vielä vahvemmin esille. Ristiriitainen säädösympäristö johtaa ongelmiin päästöjen vähentämisen käytännön toteutuksessa.

Kuten valtioneuvoston kirjelmässä luvussa 5 todetaan ”*Energiatehokkuusdirektiivin nykyisessä 7 artiklassa tarkoitetut energiansäästövelvoitteet on Suomessa pantu täytäntöön vaihtoehtoisilla toimilla kuten energiatehokkuussopimusjärjestelmällä*”. Suomi onkin menestyksekkäästi täyttänyt direktiivistä tulevaa energiansäästövelvoitetta mainituilla sopimuksilla ja ollut yksi harvoja maita EU:ssa, jossa on pystytty täyttämään direktiivin aiemmat velvoitteet. Energiatehokkuussopimukset ovat mahdollistaneet resurssien kohdentamisen oikein yritys ja paikkakuntatasolla sekä edistäneet innovaatioita. Energiatehokkuussopimukset ovat olleet erinomainen esimerkki julkisen ja yksityisen sektorin välisestä yhteistyöstä kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamisessa. RAKLI on sopimusosapuoli yhdessä ympäristöministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja Energiaviraston kanssa kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksessa. Sopimukseen kuuluu toimitilojen ja vuokra-asuntojen toimenpideohjelmat.

RAKLI pitääkin erittäin hyvänä komission ehdotuksessa, että Suomen nykyinen tapa täyttää voimassa olevan direktiivin vaateet energiatehokkuussopimusten kautta on jatkossakin mahdollista. Valtioneuvoston kirjelmän kappaleessa 9 todetaan: ”*Valtioneuvosto ei pidä esitettyä tavoitetason korotusta perusteltuna tai realistisena tilanteessa, jossa vain osa jäsenvaltioista saavutti velvoitekauden 2014–2020 tavoitteen, joka oli jo nykyiseen voimassa olevaan tavoitteeseen verraten maltillinen.* ”. RAKLI on samaa mieltä kirjelmän johtopäätöksen kanssa. Haluamme täydentää, että komission laskentakaavoissa, millä energiansäästötavoitteita jyvitetään jäsenmaakohtaisesti, tulisi ottaa huomioon jäsenvaltioiden aiempi suoriutuminen suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Energiatehokkuuden edistäminen kiinteistöissä on sitä vaikeampaa ja erityisesti kustannustehottomampaa, mitä pidemmälle työssä edetään. Siitä että jäsenmaa on saavuttanut aiemmat vaatimukset energiatehokkuuden osalta ei tulisi direktiivin uudistamisessa rangaista. RAKLIn mielestä tämä näkökulma tulisi tuoda esillä valtioneuvoston kirjeessä.

EU:n ilmastopaketin ristiriitaiset vaatimukset ovat ongelma rakennetun ympäristön vähähiilisen siirtymän sekä yritystoiminnan pitkän aikavälin suunnitteluun. Valtioneuvoston kirjelmässä on kyllä todettu, että paketissa on keskenään ristiriitaisia vaatimuksia. RAKLI näkee kuitenkin, että tulisi lisäksi painottaa ristiriitaisuuksien ongelmallisuutta ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta. Resurssit kohdistuvat kustannustehottomasti, eikä yrityksillä muodostu selkeää pitkän aikavälin näkymää investointien tekemiseksi. Näemme että koko Fit for 55 – paketin jatkovalmistelu tulee tehdä huolella ristiriitaisuuksien karsimiseksi ja paikallisten olosuhteiden huomioimiseksi paketissa.

RAKLI tukee valtioneuvoston kirjauksia siitä, että lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmille ei tule asettaa direktiivissä vähimmäisvaatimuksia. Tällä olisi mahdollisia hyvin ongelmallisia vaikutuksia innovaatioihin ja

RAKLI ry
+358 9 4767 5711
Annankatu 24
00100 Helsinki, Finland
rakli@rakli.fi
www.rakli.fi
y–tunnus 1070296–2

järjestelmäintegraatioihin energiaverkkojen osalta ja menisi keinona jälleen ongelmallisen yksityiskohtaisen säädösympäristön puolelle.

RAKLI näkemyksen mukaan valtioneuvoston kirjelmän johtopäätöksissä tulisi edellä esitettyjen lisäksi voimakkaammin näkyä, että nyt ei ole oikea aika avata viimeksi vuonna 2018 uusittua energiatehokkuusdirektiiviä vaan on annettava tuon uudistuksen vaikutusten näkyä. Sopiva päivitystarpeen arviointikohta direktiivin osalta voisi olla esimerkiksi vuoden 2024 loppu, johon saakka ulottuu kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (NECP) toinen raportointikausi (2023–24).

Ilmastotavoitteiden edistäminen on kustannustehokasta päästökaupan mekanismeja kehittämällä sekä kansallisen ilmastotyön suunnitelmallisuutta vahvemmin edellyttämällä ja tukemalla. Näiden asioiden tulisi olla Fit for 55 – paketin keskiössä. Kustannustehottomat yksityiskohtaisen vaatimukset syövät resursseja kestävää kehitystä edistävältä vaikuttavalta työltä.

Mikko Somersalmi
Tekninen johtaja
RAKLI ry